

Bańdo, Adam

Zagadnienia prasy i prasoznawstwa na IV Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej "Książki, czasopisma, biblioteki Krakowa i Lwowa XIX-XX wieku"

Rocznik Historii Prasy Polskiej 1/1-2, 312-315

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Adam
BAŃDO

**Zagadnienia prasy i prasoznawstwa
na IV Ogólnopolskiej
Konferencji Naukowej:
„Książki, czasopisma, biblioteki
Krakowa i Lwowa XIX–XX wieku”**

**Issues of Press and Journalism
during the Fourth National Scientific Conference
“Books, Magazines, Libraries in Cracow
and Lviv in the 19th and 20th Centuries”**

Od 1986 roku Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Instytutu Filologii Polskiej WSP w Krakowie organizuje konferencje naukowe poświęcone problematyce książki, czasopism i bibliotek XIX i XX wieku na obszarze historycznej Galicji. Obecne czwarte już spotkanie (poprzednie odbyły się w latach 1986, 1991, 1994) miało miejsce 4–5 listopada 1997 roku. Obrady zgromadziły ponad stu uczestników, w większości bibliotekoznawców, historyków i polonistów zainteresowanych tematem konferencji. Wśród nich znaleźli się przedstawiciele ośrodków akademickich: Wrocławia, Katowic, Torunia, Opola, Kielc, Zielonej Góry i Krakowa. Podobnie jak w ubiegłych latach, konferencja służyła wymianie poglądów i prezentacji osiągnięć naukowych w zakresie tematyki życia literackiego, czytelnictwa, wydawnictw, dziejów książki i czasopiśmiennictwa Krakowa i Lwowa na przestrzeni dwóch ostatnich stuleci.

W trakcie dwudniowych obrad wygłoszono 37 referatów i komunikatów. Pierwszy dzień zdominowała problematyka książki i ruchu wydawniczego. Dzień drugi poświęcony był w przeważającej części zagadnieniom prasy oraz życia literackiego. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż wśród referujących znaczny procent stanowili gospodarze konferencji — pracownicy Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej WSP w Krakowie, co zresztą nie było dla uczest-

ników zaskoczeniem, bowiem od lat krakowska Katedra jest znaczącym i uznanym ośrodkiem naukowym w badaniach nad czasopiśmiennictwem polskim, ze szczególnym uwzględnieniem tematyki lwowskiej i krakowskiej.

Wśród referatów dotyczących czasopiśmiennictwa znalazły się takie, których autorzy prezentowali statystyczne ujęcie tytułów prasowych, ukazujących się na danym terenie w określonym przedziale czasowym. W tej grupie wystąpień należy wymienić referaty: prof. Jerzego Jarowieckiego (WSP Kraków), dr Grażyny Wrony (WSP Kraków), mgra Władysława Kolasy (WSP Kraków) i Andrzeja Chlipalskiego (redakcja „Cracovia Leopoldis”).

Wystąpienie prof. Jerzego Jarowieckiego poświęcone było *Typologii i statystyce prasy lwowskiej w latach 1867–1918*. Autor dokonał analizy ilościowej, periodycznej i klasyfikacji tematycznej 958 tytułów prasowych ukazujących się w języku polskim, 92 kalendarzy oraz 13 tygodników, dowodząc prymatu Lwowa nad Krakowem i innymi ośrodkami wydawniczymi. W swej charakterystyce nie ograniczył się do zaznaczonego w tytule referatu przedziału czasowego, poszerzył ją o obserwacje dotyczące prasy polskiej we Lwowie w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Znaczna część wystąpienia poświęcona była rynkowi prasowemu Lwowa i dynamice jego rozwoju w latach 1918–1939. Przypomnieć warto, iż referent jest autorem książki pt. *Prasa lwowska w dwudziestoleciu międzywojennym. Bibliografia* (współautor: Barbara Góra).

Ujęciem ilościowym i typologicznym charakteryzowały się również referaty Grażyny Wrony pt. *Lwowskie czasopisma naukowe w latach 1918–1939* i Władysława Kolasy nt. *Prasy krakowskiej w roku 1996*. Grażyna Wrona, która od dłuższego czasu zajmuje się badaniem czasopiśmiennictwa naukowego w Polsce, w swoim wystąpieniu ukazała pozycję Lwowa jako ośrodka naukowego, którego zasięg oddziaływania wykraczał znacznie poza granice lokalne czy regionalne. Na poparcie tej tezy przytoczyła wyniki swych badań nad 90 tytułami czasopism naukowych ukazujących się we Lwowie w dwudziestoleciu międzywojennym. Były one rozpowszechniane na terenie całego kraju, współpracowali z nimi uczeni z różnych ośrodków. Autorka posłużyła się licznymi przykładami, wprowadziła wiele nowych informacji do wiedzy o czasopismach naukowych.

Czasów współczesnych dotyczył referat Władysława Kolasy, który spotkał się z dużym zainteresowaniem uczestników konferencji

i stał się przedmiotem ożywionej dyskusji. W swoim wystąpieniu autor dokonał analitycznego ujęcia 428 tytułów prasy krakowskiej wobec 189 zarejestrowanych w „Katalogu mediów polskich” za rok 1996, wykazując bezsprzecznie jego daleko idącą niekompletność. Wskazał na trudności w rejestracji tytułów, bowiem redakcje i wydawcy nie przestrzegają przepisów o egzemplarzach obowiązkowych. Stąd w bibliotekach publicznych, nawet w Bibliotece Narodowej, brakuje zarówno egzemplarzy, jak i informacji o ukazujących się tytułach.

Uczestnicy konferencji z dużym zainteresowaniem wysłuchali także wystąpienia przedstawiciela krakowskiego oddziału Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich, redaktora kwartalnika „Cracovia Leopoldis” Andrzeja Chlipalskiego, który zaprezentował współcześnie ukazujące się czasopisma kresowe z terenów dawnych województw: lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego. Wystąpienie połączone zostało z prezentacją aktualnie wychodzących na tych ziemiach czasopism.

Druga grupa referatów miała charakter monograficzny i dotyczyła pojedynczych tytułów czasopism. Wśród nich znalazło się wystąpienie dr Ewy Wójcik (WSP Kraków) nt. *Redakcji „Kalendarza Ilustrowanego Kuriera Codziennego” w świetle korespondencji Jana Grzywińskiego*, w którym przedstawiła bogactwo treści tego wydawnictwa nawiązującego do dawnych tradycji kalendarza Czecha. Podkreśliła także znaczenie, jakie odegrał w popularyzacji nauki wśród szerokich mas, i wpływ na jego poczytność redaktora i twórcy *Kalendarza*, Jana Grzywińskiego. Odnalezienie materiałów archiwalnych pozwoliło autorce na przybliżenie organizacji pracy redakcyjnej nad tym periodykiem.

Podobny charakter miały referaty dra Alfreda Toczka i mgra Adama Bańdo (obaj z WSP Kraków). Alfred Toczek, znawca prasy socjalistycznej Krakowa, szczególnie „Naprzodu”, w referacie pt. *Redakcja i współpracownicy krakowskiego „Czasu” w latach 1920–1934* przedstawił końcowy okres z dziejów konserwatywnego krakowskiego dziennika, którego publicystyka (zdaniem autora) stała na najwyższym poziomie intelektualnym. Uczestnicy konferencji potraktowali ten referat jako zapowiedź dalszych badań nad tym głównym periodykiem Krakowa.

Wystąpienie Adama Bańdo poświęcone było „*Kurierowi Literacko-Naukowemu*” — dodatkowi do „*Ilustrowanego Kuriera Codziennego*”

nego”, popularnemu tygodnikowi dla młodego czytelnika. Referujący nie zgodził się z opinią prof. Wiesława Władyki, który zaliczył to pismo do grupy poważnych tygodników literackich. Zdaniem A. Bańdo zawartość treściowa „Kuriera Literacko-Naukowego” nie pozwala na jego nobilitację do rangi pisma literackiego, czy naukowego. Autor przytoczył kilka przykładów wzmacniających jego opinię.

Ostatnia grupa wystąpień dotyczyła problematyki dziennikarskiej, publicystycznej i literackiej. W tej części znalazły się referaty prof. Henryki Kramarz (WSP Kraków) *Działalność publicystyczno-dziennikarska Tadeusza Rutkowskiego*, dra Henryka Czubały (WSP Kraków) o *Krytyce literackiej na łamach „ARKI”*, dra Krzysztofa Woźniakowskiego (WSP Kraków) nt. *Jawnej twórczości literackiej Eugeniusza Kolanki (1941–1943) na łamach lwowskiej, warszawskiej i krakowskiej prasy gadzinowej, stworzonej w Generalnym Gubernatorstwie przez okupanta hitlerowskiego*. Referent nawiązał w ten sposób do pionierskich badań Jerzego Jarowieckiego nad twórczością konspiracyjną Eugeniusza Kolanki, który w okresie okupacji hitlerowskiej w Krakowie współredagował konspiracyjny tygodnik „Na Ucho”, pismo Szarych Szeregów i AK — „Przegląd Polski”, a także „Czuwaj”.

Dr Jerzy Ossowski (WSP Kraków) w referacie pt. *Arcyapostoł cywilizacji „Przekroju” K. I. Gałczyński* dokonał analizy opinii, stereotypów na temat biografii i twórczości poety w okresie jego współpracy z „Przekrojem”, wprowadzając do obiegu naukowego mało dotąd znane szczegóły.

Konferencja wzbudziła duże zainteresowanie, również w lokalnych mass mediach. Obrady i ożywione dyskusje trwały do późnych godzin wieczornych. Wzorem lat ubiegłych gospodarze planują wydanie materiałów konferencyjnych w Wydawnictwie Naukowym WSP w Krakowie (dotąd ukazały się trzy tomy)¹. Organizatorzy zapowiedzieli kolejną piątą już konferencję z udziałem strony ukraińskiej.

¹ *Książki, czasopisma, biblioteki Krakowa XIX–XX wiek. Materiały z Sesji Naukowej odbytej w dniach 6–7 marca 1986 r.*, red. R. Ergetowski, Kraków 1988; *Książki, czasopisma, biblioteki Krakowa i Lwowa XIX i XX wieku*, red. J. Jarowiecki, Kraków 1993; *Kraków–Lwów: książki, czasopisma i biblioteki XIX i XX w.*, red. J. Jarowiecki, Kraków 1996.